

Maria Soitto

Luopioisten ensimmäinen diakonissa

Janne Vesto 1.9.2022, täydennetty 26.6.2023

Luopioisten ensimmäinen diakonissa oli Maria Soitto (1886-1956). Diakonian juhlavuoden vuoksi päätin lähteä selvittämään hänen toimintaansa ja elämänvaihteita.

Maria Soitto oli kotoisin Inkerinmaan itäisimmästä pitäjästä Markkovasta. Miten inkeriläinen Maria päätyi diakoniatyöntekijäksi Sydän-Hämeeseen? Se oli yksi minua askarruttaneista kysymyksistä.

Tämä kirjoitus perustuu pääosin Marian kirjeenvaihtoon, jonka Aini Pajunen ja Esko Koskenvesa löysivät tyhjentäessään hänen mökkiään noin kymmenen vuotta sitten.

Kun kirjoitus alkoi valmistua, muutamia isoja kysymyksiä jäi avoimeksi.

Maria Soiton työsuhteen päätyminen 1936 alkoi kiinnostaa minua niin paljon, että kävin tutkimassa Luopioisten kunnallislautakunnan ja valtuuston pöytäkirjoja. Helvi Jousmäki taas löysi Esko Koskenvesan arkistosta vielä yhden mapillisen kirjeitä. Niistä sain lisätietoa Marian opiskelun aloittamiseen ja ja myös alkuajan tapahtumiin Luopioisissa. Palaan näihin tuonnanpana.

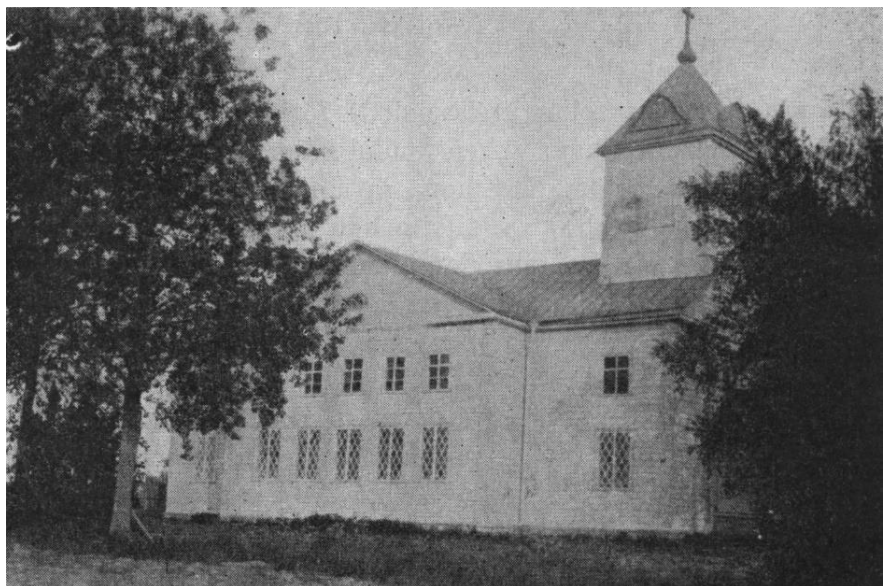
Maria Soitto on ollut hyvin ahkera kirjeiden kirjoittaja. Sen osoittavat kymmenet hänelle lähetetyt säilyneet kirjeet (vuosilta 1908-51) ja Marian lämpimät kirjeet kasvattitytär Liisalle.

Monia tietoja ja vahvistuksia olen löytynyt sanomalehtiarkiston internet-hakupalvelusta. Seurakunnan ja kunnan arkistoja olen myös käyttänyt hyväkseni. Tuoreessa Luopioisten historiassa käsitellään Marian toimintaa kahdella sivulla.

Lapsuus ja opiskeluaika

Maria syntyi Markkovassa Tillaisin kylässä 5.3.1886. Erään Tukholmassa asuvan sukututkijan avustuksella sain selville, että Marialla oli isä, äiti ja kolme veljeä. Heidän kirjeistään Marialle voi päätellä, että perhe viljeli maata ja että isä oli kenties myös jonkinlainen kyläseppä. Monista muista Marialle osoitetuista kirjeistä voi päätellä, että Maria on ollut hyvä kuuntelija ja luotettu ystävä.

Uusimmasta käsiini saamastani kirjeiden mapista selvisi, että Maria ei ollut käynyt kansakoulua. Tästä syystä hänen kotiseurakuntansa pappi lähettää Sortavalaan tiedustelu ja suosituskirjeen. Maria oli opiskelemaan lähtiessään jo 25-vuotias.

*Markkovan kirkko 1900-luvun alussa.
Kirkko purettiin 1937.*

Maria saa Sortavalasta tehtäväksi harjoitella ahkerasti kirjoittamista ja muita opiskelussa tarvittavia taitoja. Hän on ilmeisen motivoitunut ja edistyy hyvin, koska johtajatar Jenny Ivalo kirjoittaa hänelle marraskuussa 1911:

"Onhan tämä viime kirjoituksesi kuitenkin paljoka parempi sekä käsialan että oikeinkirjoituksen puolesta kuin hakemus..."

*"Olettekai Raamattua lukenut, myöskin W.testamenttia?
Kirkkohistoriaakin olisi hyvä lukea jos saisitte kirjan lainaan..."*

Maria pääsee opiskelemaan Sortavalaan keväällä 1912 ja valmistuu diakonissaksi kaksi vuotta myöhemmin.

*Sortavalan
diakonissalaitos
perustettiin
vuonna 1894.
Vuonna 1906
se siirtyi
Suomen Kirkon
Sisälähetys-
seuran
alaisuuteen.*

Pieni Sortavalan kaupunki tunnettiin 1900-luvun alussa merkittävänä kristillisen järjestötoiminnan keskuksena. Diakonissalaitoksen taustayhteisö Suomen Kirkon Sisälähetysseura oli kaupungin suurin yksityinen työnantaja. Seuran laitoksiin kuuluivat diakonissalaitoksen lisäksi Raamattutalon kirjapaino, Vaalijalan kehitysvammalaitos sekä Tapiolan epilepsiaparantola. Kaupungissa toimi myös mm. Pelastusarmeija, NNKY ja NMKY sekä partio.

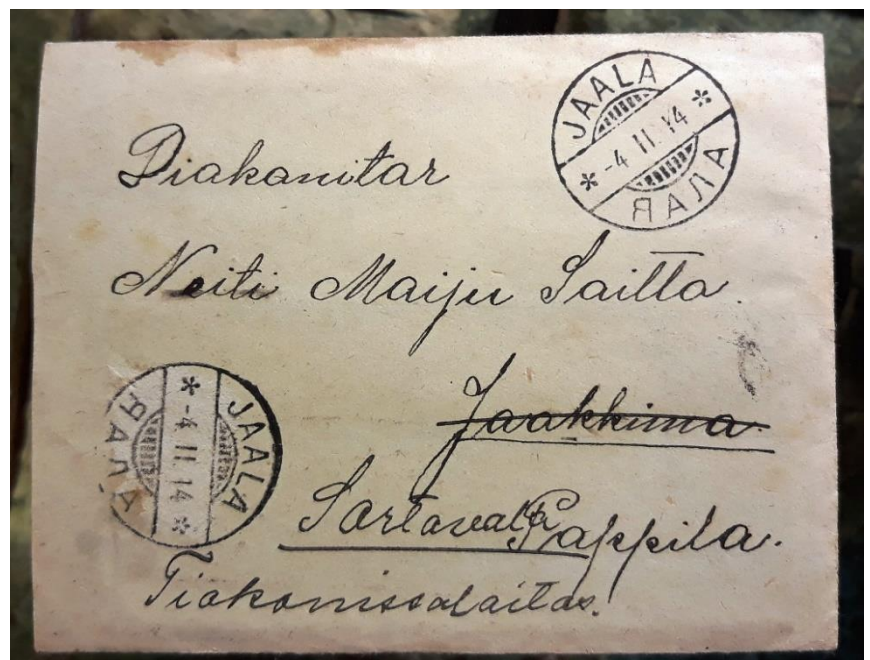
Sortavalan diakonissalaitoksella puhalsivat hieman uudemmat tuulet kuin maan ensimmäisessä oppilaitoksessa Helsingin

diakonissalaitoksella. Esimerkiksi ohjeet virkapuvun käytöstä olivat Sortavalassa vapaampia. Perinteisen laitosdiakonian sijasta Sortavalassa koulutuksen tavoite oli kouluttaa diakonissoja erityisesti maalaisseurakuntia varten. Uusi suunta aiheutti jännitteitä diakonissalaitosten välillä, mutta jännite johti lopulta diakonian kehitykseen kohti nykyistä ajatusta: diakonia on seurakunnan tehtävä, ei vain laitosten.

Sortavalan uudet tuulet eivät silti tarkoita, että koulutus olisi ollut helppo. Vain noin puolet hakijoista hyväksyttiin opiskelemaan, eivätkä läheskään kaikki opiskelijat läpäisseet opintoja ja harjoitteluja. Sisäinen hengellinen kutsumus korostui ja ihanteet olivat korkealla. Tämä käy ilmi myös Marian opiskelijatovereiltaan saamista kirjeistä.

Opiskelun ja työn vaativuus tiedostettiin myös Sortavalan diakonissalaitoksen johdossa. Käytäntönä oli, että laitoksen johtajatar teki matkoja tuoreiden diakonissojen työpaikoille maakuntiin. Eräs nuori opiskelijakollega kirjoittaa Marialle 1914: *"Olihan nyt vähän aikaa hauskaa kun johtajatar (Jenny Ivalo) kävi luonani"*. Arki on kuitenkin raskasta ja paineet kovia: *"Täällä on niin paljon työtä kun ei ole tohtoriakaan. Olen niin laihtunut ja väsynyt. Oletko nähnyt minun pikkusiskoani? Tiedätkö, miksi T. Wirtanen on erotettu pois laitoksen yhteydestä? Olihan se kovin ikävää kun niin kävi..."*

Vuoteen 1920 saakka Sortavalassa käytettiin diakonissoista kansallishenkistä nimitystä "diakonitar".

Diakonissaksi Luopioisiin

Miten ja milloin Maria sitten tuli Luopioisiin? Tämä asia oli minulle pitkään epäselvää, sillä sitä ei mainita kirjeissä.

Lopulta löysin Aamulehden pikku-uutisen kesäkuulta 1914. Siinä kerrotaan, että *"Diakoniatyöhön erotettiin Sortavalan kirkossa viisi diakonioppilasta."* Heistä seurakuntatyöhön määrättiin *"...Maria Soitto Luopioisiin ja Aino Hilja Heinonen Pälkäneelle."*

Jo syksyllä 1913 Luopioisiin oli perustettu *"diakonaattiyhdistys"*, jonka tehtävänä oli diakonissan palkkaaminen. Yhdistyksen kannatusmaksuja keräämään valittiin *"kappalainen Otto Willberg, rälssitilallinen K. V. Regnell, opettaja E.V. Purokoski, rouva Maria Nieminen ja talolliset H. Nieminen ja Aug. Hyöki"*. Toinen uutinen kertoo, että kunta myönsi vuosittaisen 100 mk avustuksen *"diakonittaren palkaksi"*. Uutisessa toivotaan edelleen, että *"tämä monessa naapurikunnassa jo siunauksellista vaikutustaan levittävä virkailija"* vihdoin saataisiin myös Luopioisiin. Myöhemmin avustussummaa nostettiin. Aarre Kailanpää kirjoittaa, että tehtävään otettiin Maria Soitto Sortavalan diakonissalaitokselta. Maria *"asui nuorisoliiton talossa ja oli harras seurakuntaihminen"*.

Sortavalan diakonissalaitoksen puoleen käännyttiin kenties kahdesta syystä: Ensinnäkin siksi, että Pälkäneellä oli ollut jo kaksi diakonissaa samalta laitokselta. Pälkäneen diakoniayhdistyksen kokouspöytäkirjoista käy ilmi myös se, että Sortavalan laitoksen alaiset diakonissat olivat halvempia kuin Helsingin. Hilja Heinonen oli Pälkäneellä vuoteen 1928, joten ainakin yksi tuttu kollega Marialla oli lähiseudulla pitkään.

1900-luvun alussa useimmat diakonissat eivät siis vielä olleet seurakunnan työntekijöitä, vaan diakonissalaitoksien alaisia. Pälkäneen diakonissan palkkaus siirtyi seurakunnan vastuulle 1917. Luopioisissa toimittiin toisin. Myös Marian palkan maksoi aluksi diakoniayhdistys, mutta jo vuonna 1921 hänestä tuli kunnan kiertävä sairaanhoitaja.

Asiat olisivat kuitenkin saattaneet mennä myös toisin. Uusimman mapin kirjeistä nimittäin käy ilmi, että vuosina 1917-20 Maria pohti tosissaan paluuta Sortavalaan ja lähemmäksi kotiseutuja. Jenny Ivalon kirje keväältä 1920 paljastaa yhden mahdollisen syyn tähän, kun hän kysyy Marialta: *"Onko teillä vielä se pastori, joka niin vähän välittää diakoniatoimesta?"*

Diakonissan työ oli raskasta ja palkka hyvin pieni. Vielä raskaampaa se oli, jos hän ei saanut työlleen kunnon tukea. Jenny Ivalo tiesi Marian tilanteen tiiviin kirjeenvaihdon vuoksi. Hän myös kävi Luopioisissa keväällä 1915.

Vuonna 1917 Marialle olisi paikka Diakonissalaitoksen sairaalassa. Siellä Maria olisi lähempänä Inkeriä, jonne ovet ehkä pian taas avautuisivat. Kirjeessään 1920 Jenny Ivalo taas kertoo, että Marialle olisi työpaikka Sortavalan seurakunnassa, jos hän vain ottaa sen vastaan. Palkankin hän mainitsee ja se on ilmeisesti vähän parempi kuin Luopioisissa.

Mutta jostakin syystä Maria ei kuitenkaan lähtenyt. Varmaa syytä siihen en tiedä. Mutta muutama arvaus on tullu mieleeni.

Kenties Maria kertoi, että hänelle on tarjottu töitä muualta ja sen avulla hän sai nostettua palkkaansa?

Olisiko Luopioisiin jäämiseen vaikuttanut kirkkoherran vaihdos? Useiden väliaikaisten pappien jälkeen kirkkoherraksi tuli vuonna 1920 inkeriläinen Wilhelm Peronius. Hän ja Maria saattoivat jopa tuntea toisensa jollakin tavalla jo ennestään.

Kolmas arvaus liittyy inkeriläisten ja siis myös Marian omaisten kohtaloon.

Sota erottaa Marian kotiväestä?

Säilyneiden kirjeiden joukossa on toistakymmentä kirjettä perheenjäseniltä ja ystäviltä kotiseudulta. Kirjeissä kaivataan kovasti Mariaa, ja hänen toivotaan tulevan käymään kotona. Ilmeisesti niin on tapahtunut hyvin harvoin, koska jälleennäkemisiä ei missään kirjeessä muistella. Matka Sortavalasta Laatokan toiselle puolen Markkovaan oli pitkä, Luopioisista 500 km.

Kotiväen kirjeistä käy ilmi, että Marian kodissa usko ja luottamus Jumalaan on ollut olennainen osa elämää. Kirjeissä vuosilta 1911-14 uutiset kotiseudulta ovat tavallisia: Kuka on mennyt naimisiin kenenkin kanssa ja montako lehmää ja hevosta talossa nyt on. Ystävät, kummitäti ja pyhäkoululapset lähettävät Marialle terveisiä.

Sodan julma todellisuus koskettaa Marian perhettä kesällä 1914, kun yksi hänen veljistään kaatuu (Tämän tiedän vain Jenny Ivalon kirjeen kautta). Toinen veljistä, Juhana, kirjoittaa Marialle useita kirjeitä, joskus Pietarista, joskus Karpaattien vuoristosta Itävallan rajalta, jossa sodan itärintama oli vuonna 1916. Kirjeet rintamalta Luopioisiin kulkevat – Suomen sotasensuurin kautta. Postin kulku Inkerinmaalle sen sijaan vaikeutuu vuoden 1916 aikoihin ja monissa kirjeissä kysellään, onko vastaanottaja kuullut muiden kuulumisia tai onko edellinen kirje tullut perille.

Riipaiseva on äidin kirje Marialle vuoden 1917 vallakumouksen aikoihin: *"Nyt istun siinä pöydän kolkan luona missä Mari aina istui ja kirjoitan kirjaa (=kirjettä). Hellät rakkaat ja sydämelliset terveiset minulta, Juhanalta, Saskalta (=veli Aleksander) ja kaikilta yhteisesti. Terveinä olemma ja sitä kallista Herran armon lahja toivotamme sinullekin..."*. Tämän jälkeen kirjeen sävy muuttuu. Marian veli Aleksander ja kaksi muuta miestä on viety kylältä – omaiset eivät tiedä minne ja kuinka pitkäksi aikaa.

Kirjeessä vuodelta 1918 kerrotaan: *"nyt meillä on kova aika ja köyhä aika..."*. Kirjeessä toivotaan, että Jumala antaisi heidän elää rauhassa. Leipää ei ole eikä saa mistään ostaa, vaan sitä pitää käydä etsimässä

"Laatokan puolelta". Maa on mennyt *"niin mullin mallin emme tiijä mitä olemma"*, venäläisiä vai saksalaisia vai vielä suomalaisia?

Sitten kirjeet Inkeristä loppuvat kokonaan. Jenny Ivalo kyselee vuoden 1920 kirjeessään, onko Maria vieläkään kuullut omaisistaan ja kertoo erästä toisesta sisaresta, joka ei myöskään ole kuullut Inkeristä mitään.

Olen pohtinut, onko tässä yksi syy, miksi Maria päätti sittenkin jäädä Luopioisiin? Siinä, että hän menetti yhteyden omaisiinsa. Seuraavien kahden vuosikymmenen ajalta on säilynyt paljon Marian ja Liisan kirjeen vaihtoa. Mistään Marian kirjeestä en ole löytänyt pienintäkään mainintaa omaisista tai Inkerinmaasta. En myöskään hänen ystäviensä kirjeistä.

Mitä Marian omaisille tapahtui? Selvisikö joku heistä Stalinin vainoista? Siirrettiinkö heidät jonnekin? Säilyneiden kirkonkirjojen mukaan Marian veli Aleksander kuoli Markkovassa 1931. Toiselle veljelle syntyi lapsia 1930-luvun lopulla. Sitten viimeisetkin jäljet katoavat. Myös perheen kotikylä Tillasi on kokonaan kadonnut. Erään Inkeri-sivuston kuvassa kylän kohdalla on nykyään vain pusikkoa.

Taitava sairaanhoitaja

Diakonissan työ painottui 1900-luvun alussa kotisairaanhoitoon ja lääkkeiden jakamiseen. Työn sisältö säilyi todennäköisesti samanlaisena, vaikka kunnasta tuli Marian työnantaja. Kirjeistä voi päätellä, että Maria oli edelleen kutsumukseltaan diakonissa.

Marian työstä löytyy kirjallinen kuvaus vuodelta 1926. Luopioisten kunnanlääkäri Martti Iivonen antaa tunnustusta Maria Soiton työlle kirjoituksessaan *"Terveys- ja sairashoito Luopioisten kunnassa viime vuonna"* (Kansan Lehti 21.8. 1926): *"Kunnallisena sairaanhoitajana on toiminut diakonissa Maria Soitto ja on hänen toiminnastaan mainittava, että hän on hoitanut kahta vuorokautta pitempiä aikoja 74 potilasta, lyhempiaikaista hoitoa on saanut 120 henkilöä. Puhdistuksia tarttuviin*

tauteihin kuolleiden perheenjäsenten jälkeen on pidetty 12, joista kunnan kustannuksella 10 eri paikassa”.

Kaksi vuotta myöhemmin Maria kävi hoitamassa lähes 400:aa henkilöä. 36 potilaan kohdalla hoito kesti 60-70 vuorokautta.

Kunnanlääkäriin kirjoituksesta käy saa myös kuvaa siitä todellisuudesta, jossa Maria toimi. Vesirokkoa ja hinkuyskää esiintyi vuonna 1925 runsaasti. Värttinämadon esiintyminen oli yleistä myös aikuisissa ja sydänvaivoja esiintyi runsaasti. Tuberkuloosiin kuolleita oli vuoden aikana seitsemän.

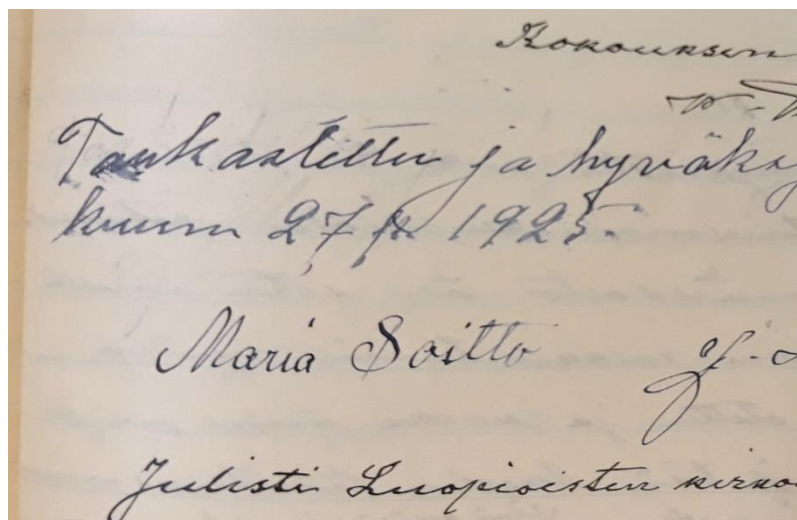
Maria kävi aluksi kotikäynneillä pääasiassa kävellen. Mutta kun hänestä tuli kunnan työntekijä, hän sai käyttää *”kunnan pyörää”*, niin kuin hän eräässä kirjeessään kirjoittaa.

Marian toiminnasta on myös jonkin verran muistitietoa. Monien tuntema on kertomus 1918 sisällisodan ajalta. Punaisten puolella taistellutta Kuohijokelaista Saarinen- nimistä miestä ammuttiin päähän ja hänen luultiin kuolleen. Saarinen kuitenkin virkosi jonkin ajan päästä ja hakeutui Maria Soiton hoivattavaksi. Maria hoiti häntä salaa saunassa ja mies kuntoutui takaisin "elävien kirjoihin". Aitoon Saarisena naapuri kuitenkin kertoi tapauksen niin, että mies olisi viety hoitoon Lammin suuntaan. Marian osuuden historiallisuudesta ei siis voi olla varma, mutta mahdollinen se on.

Marjatta Heikkilä (s. 1925) kertoo muistikuvia 1930-luvun alusta: Kun minulla oli lapsena usein vatsakipuja, haettiin Maria kotiin katsomaan ja hän toi lääkettä joka auttoi. Hän oli sairaanhoitaja ja lähes lääkäri, ainakin lapsen mielestä.

Myös Antero Nieminen (s. 1936) muistaa Maria Soiton vierailut kodissaan 1940-luvulta. Mariasta on jäänyt hänelle mieleen rauhallinen olemus. Se, oliko potilas Antero itse, vai joku muu, on jo unohtunut.

Etsinnöistä huolimatta en ole löytänyt Mariasta kuvaa. Seurakunnan arkistosta löytyi kuitenkin hänen allekirjoituksensa. Maria on tarkastanut kirkkoneuvoston pöytäkirjan joulukuussa 1925.

Kokouksen
Tarkastettu ja hyväksytty
kuun 27 p. 1925.
Maria Soitto
Julisti Luopioisten kirkon

1930-luvun tapahtumia

Kolmekymmentäluku oli vilkasta aikaa Luopioisten seurakunnassa. Vuoden 1932 lopussa perustettiin Luopioisten NKY, Nuorten Kristillinen Yhdistys. Maria oli yhdistyksen ensimmäisen johtokunnan varajäsen. Hän asui tuohon aikaan NKY:n talolla eli vanhalla seurakuntatalolla. Kirjeiden perusteella hän osallistui aktiivisesti siellä pidettyihin kokoontumisiin. Kirjeiden joukosta löytyy myös lukuisia tilaisuuksissa kerättyjen kolehtien tilityskuitteja. Ehkä Maria on ollut NKY:n rahastonhoitaja?

Kirjeiden seasta löytyy myös pari Helsingin Sanomien tilauskuittia. Nämä yhdistettynä siihen, että Maria kuului vuosia Luopioisten Kanta-kirjaston johtokuntaan, kertonee siitä, että Maria luki paljon ja seurasi aikaansa.

Vuonna 1932 Maria joutui tahtomattaan pyöritykseen, kun hänen kansalaisuutensa pulpahti yllättäen esiin. Vaikka Maria oli ollut Luopioisissa lähes kaksi vuosikymmentä, hän oli edelleen Venäjän alamainen. Kunnallislautakunta kehotti Mariaa kiireimmiten hankkimaan kansalaisuuden ja puolsi hakemusta. Kirjeiden joukossa on saatekirje,

jonka mukana Maria on saanut todistuksia Sortavalan diakonissalaitokselta. Kirjeessä Elsa Wennervirta kirjoittaa:
"Kiitos ystävällisistä sanoistanne minulle ja hyvistä toivotuksista. Olen kyllä saanut nähdäkin monessa kohti sen raamatunsanan toteutuvan, jonka te olitte merkinnyt: 'Herra on johtanut' – ja varmaan 'parhaalle tielle'. Itsehän hän vastaa johdatuksesta kun vain yrittää jättäytyä sen varaan".

Vuonna 1933 Marian nimi löytyy useasta sanomalehdestä ilmoituksesta, jossa kerrotaan uusista Suomen kansalaisuuden saaneista henkilöistä.

Kirjeitä Liisalle

Marian itse kirjoittamista kirjeistä ovat säilyneet vain ne, jotka hän on kirjoittanut Liisalle, rakkaalle kasvattityttärelleen. Marian mökki siirtyi Liisalle Marian kuoleman jälkeen. Ja niin molempien kirjeetkin päätyivät samaan arkkuun mökin vintille.

Kasvattitytär Aliisa Pohjonen (1921-2004, myöh. Kontio) oli Marialle kuin oma lapsi. Liisa -tätä nimeä Maria hänestä käyttää - muutti Marian luokse ilmeisesti jo 20-luvun lopulla. Myös Liisan yhteys Nakkilassa asuvaan äitiin säilyi. Maria on hänelle "Oma Täti".

Liisan lähtiessä opiskelemaan Oulun sairaanhoitokouluun Maria ja Liisa alkavat kirjoitella tiiviisti. Vuodelta 1938 on säilynyt puhutteleva kirje, jossa Maria kertoo murheissaan kasvattityttärelleen Niittysen Kaarinasta (Liisan kanssa samaa ikää eli noin 16-17 vuotias), joka oli sairastunut polioon. "Kaarina parka ei koskaan elämässään tule enää elämään tervettä päivää". Voi kunpa Maria olisi päässyt näkemään, miten Kaarinan elämässä kävi. Sairaudestaan huolimatta Kaarina eli yli 90-vuotiaaksi. Hän puhutteli meitä 2000-luvun seurakunnan työntekijöitä valoisalla elämänasenteellaan, kun tapasimme häntä Kukkiakodossa ja Harjutulella monet kerrat. Kaarina kertoi meille saaneensa säännöllisesti

hyvää hoitoa Helsingin diakonissalaitoksen sairaalassa. Kenties yhteyden sinne loi juuri Maria Soitto?

Vuoden 1938 kirjeessään Liisalle Maria kertoo seurakuntatalon vihkisäisjuhlasta, ja että seurakunnassa on ompeluseuroja "kolme lähetyksen ja yksi Nuorten Kristillisen Yhdistyksen ja köyhäin lasten hyväksi".

Sota-ajan olosuhteet Oulussa ovat karut. Maria lähettääkin usein kirjeiden mukana jotakin muutakin tarpeellista tai kertoo, että ei ole vielä saanut hankittua hänelle kenkiä. Eräässä kirjeessään Liisa kiittää Mariaa pullasta, rievästä ja voista, jotka Maria on lähettänyt hänelle pääsiäisen alla. Samalla hän pohtii, jäikö "omalle tädille" mitään pääsiäiseksi. Toisessa kirjeessä Liisa kiittää Kukkian lahnasta. Joskus Liisa on saanut kieleoja kotipihasta. Kiitoskirjeitä on paljon. Ne kertovat, miten tärkeä Liisa Marialle oli.

Työsuhde Luopioisissa päättyy

Kirjoittaessani tämän kirjoituksen ensimmäistä versiota minua jäi askarruttamaan, miksi Maria lopetti työnsä Luopioisissa vuonna 1936. Aavistuksia jostakin ristiriidoista oli tullut vastaan. Vastaus kysymykseen löytyi lopulta kunnan arkistosta: ilmeisesti kunnan tiukan taloustilanteen vuoksi vuonna 1936 päätettiin, että kiertävän sairaanhoitajan ja kulkutautisairaalan hoitajan toimet yhdistetään. Tämän lisäksi päätökseen kuului, että toimen haltijan virka-asunto on jatkossa vain kulkutautisairaalassa.

Maria oli tämän päätöksen jälkeen vielä erikseen pyytänyt, että saisi asua entisessä asunnossaan vanhalla seurakuntatalolla. Pöytäkirjoista käy ilmi, että eräs valtuutettu toi kunnanvaltuustoon uuden esityksen, jota kunnallislautakunnan pj. Toivo Rekolainen kannatti. He esittivät, että valtuusto päättäisi antaa Marialle "vakinaiseksi asunnoksi nykyisen asunnon, koska sairaalassa oleva asunto on kovin pieni ja muutenkin

kulkutautisairaalassa asuminen ei ole sopivata”. Äänestyksessä tämä esitys ei kuitenkaan saanut kannatusta ja niin aiempi päätös jäi voimaan.

Päätös on siinä mielessä kummallinen, että siinä ei oteta ollenkaan huomioon Liisaa, joka tuolloin oli vasta 15-vuotias. Maria ei halunnut muuttaa tuberkuloosisairaalaan eikä varsinkaan vaarantaa Liisan terveyttä. Niin hän irtisanoi itsensä.

Taustalla oli ehkä muutakin. Jo edeltävien vuosien lehtileikkeistä ja kunnanvaltuuston pöytäkirjoista voi lukea, että kunnanisät suhtautuivat Marian tilaamiin sairaskuljetuksiin kovin tiukasti ja niitä pidätettiin myöhemmin hänen palkastaan.

Tuberkuloosihoitajan ja kiertävän sairaanhoitajan toimien yhdistämisyjärjestely jäi lyhytaikaiseksi. Marian tilalle palkattu sairaanhoitaja sairastui itse kulkutautisairaalassa ja joutui jättämään toimensa.

Oma koti

Maria Soiton mökki Luopioisten kirkonkylän tuntumassa (kuva julkaistu mökin omistajien luvalla).

Luopioisten jälkeen hän oli vuoden sairaanhoitajana Kiteellä. Vuonna 1938 hän sai työpaikan Parkanosta, jossa hän toimi neljä vuotta kiertävänä sairaanhoitajana.

Parkanosta Liisalle lähettämässään kirjeessä Maria huokaa:

"Oma rakas lapseni! Tämä kirje tulee ihan sekaisin kirjoitettuna kun olin viime yön valvomassa ja nyt olen kovin uninen. Olin päivän matkoilla (=kotikäynneillä) ja on vähän väsykin. Sain eilen kirjeesi ja olisin heti vastannut mutta täytyi mennä valvomaan ja niin jäi vastaaminen tähän iltaan. Monessa muussakin kirjeessä kerrotaan kirjoittamisen keskeytymisestä, kun Mariaa tullaan hakemaan jonnekin.

Parkanon aikana Marian työtehtäviin kuuluu myös siirtoväen terveysasioista huolehtiminen ja majoituspaikkojen puhtausasiat: "Hän valvoo, että asuinhuoneet säännöllisesti ja tarkoituksenmukaisesti siistitään, vuode- ja pitovaatteet hoidetaan kunnollisesti, asunnon ympäristö pidetään siistinä sekä käymälä ja jätetunkiot asianmukaisessa kunnossa". Jos syöpäläisiä esiintyy, hänen "on heti ryhdyttävä tarmokkaasti toimenpiteisiin niiden hävittämiseksi." (Parkanon kansanhuoltolautakunnan kirjeestä).

Joissakin kirjeissä ystävättäret houkuttelevat Mariaa muuttaamaan esimerkiksi Kuhmalahdelle, mutta Maria ei lähde. Hän käy ahkerasti Luopioisissa ja rakennuttaa sinne myös oman pikku talon.

28 neliön mökki valmistui 1940-luvun taitteessa. Naapurina asunut Lehtelän perhe myi heille pienen kaistaleen lisää maata, niin että mökin saattoi rakennuttaa kallion päälle. Maria oli tuolloin jo yli 50-vuotias. Varmaankin hän ajatteli paitsi omaa vanhuuttaan, myös Liisan tulevaisuutta.

Taulu, joka löytyi Maria mökin vintiltä. Se on todennäköisesti ollut Marian kodin seinällä.

Kirjeistä käy selväksi, että oma koti oli Marialle rakas ja hän oli siitä hyvin onnellinen. Syksyllä 1943 hän kirjoittaa Liisalle Ouluun: *"On hyvä olla kun on työt siinä mallissa (nim. omat työni), ettei sade liioin sureta. Puut on kuivana liiterissä ja lattian alla lukuunottamatta sitä mottia, minkä A. Miina(?) pienensi tuohon lähelle metsään, sekin paksulla pahvilla katettu ettei mikään kastu vaikka ovat ulkona. On niin turvallista kun on riittävästi talven puut ja aivan kuivia. Perunat on kuopassa ja niitä tuli omasta kohden aivan riittävästi, porkkanat, punajuuret, sikurit ja kaalit ovat vielä maassa mutta niillä ei ole ollut kiirettä".*

Viimeiset vuodet

Vuoden 1942 alussa Maria jää eläkkeelle. Silti hän jatkaa sairaiden hoitamista Luopioisissa voimiensa mukaan. Jotkut kunnanisät esittävät,

että Marialle myönnettäisiin vuotuinen eläke. Päätökseksi tulee kuitenkin kertakorvaus. Se ei ole suuri, mutta silti varmasti tarpeellinen.

Kirjeistä käy ilmi, että 40-luvulla Maria itse sairasteli paljon. Hän ei pystynyt tekemään normaalisti kotinsa askareita, mutta hän sai apua naapureiltaan. Aini Pajunen (os. Lehtelä) kertoo, että hän ja hänen sisarensa kilpailivat usein siitä, kuka saa käydä viemässä naapurin Marialle jotakin. Aini kertoo myös, että Maria eli vanhuudessaan hyvin vaatimatonta elämää. Se käy hyvin yhteen hänen kirjeenvaihtonsa kautta syntyneen kuvan kanssa.

Kirjeet loppuvat 1950-luvulle tultaessa. Liisa on muuttanut Luopioisiin ja hänestä on tullut terveydenhoitaja. Sortavalan diakonissalaitos on sodan jälkeen muuttanut Pieksamäelle. Laitoksen johtajana on nyt Marialle ennestään tuttu Elsa Wennervirta, joka lähettää laitoksen puolesta onnittelukortin Marian täyttäessä 65 vuotta vuonna 1951.

Maria Soitto kuoli Luopioisissa viikkoa ennen 70-vuotispäiväänsä, helmikuussa 1956.

Seurakunnan arkistosta löytämäni viimeiset maininnat Mariasta ovat kirkkovaltuuston pöytäkirjasta pian hänen kuolemansa jälkeen. Pöytäkirjaan on kirjattu, että hänen tilalleen valtuustoon tulisi valita nainen. Niin myös tapahtui.

*Maria Soiton hauta
Luopioisten
hautausmaalta
kuusiaidan vieressä on
seurakunnan hoidossa.
Sen olemme hänelle
velkaa.*

